

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

44

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-23-0

2003 11 10

9395458

BRNO 2003

280, -

PŘEHLED VÝZKUMŮ 44

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del Maschio
Na titulním listě:	Středověký hrádek Vratěnin, okr. Znojmo. Foto: Miroslav Bálek
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

© 2003 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Obr. 11. Javorník, zámek Jánský Vrch. Pohled na zámek Jánský Vrch a město Javorník od východu. Stavby na jihovýchodě označeny šipkou. Reprofoto podle originálu kresby F. B. Wernera z roku 1750 (podle Richterová – Kaueroová – Peřinová 1995, 35-obr.1).

Javorník, Schloß Jánský Vrch. Ostansicht des Schlosses Jánský Vrch und der Stadt Javorník. Die Bauten im Südosten sind mit einem Pfeil bezeichnet. Reprofoto nach der Originalzeichnung von F.B. Werner aus dem Jahre 1750 (laut: Richterová – Kaueroová – Peřinová 1995, 35 - Abb. 1).

1. období vrcholného středověku. Archeologický výzkum doložil fungování předhradí jako aktivní komunikační zóny během 14. a 15. století, kdy bylo využíváno především upravené skalní podloží. Jediným fortifikačním prvkem z tohoto období, který se podařilo zachytit, je šijový (?) příkop v blízkosti jihovýchodního nároží pokladny (S7). Mezi nejstarší známé stavby z areálu Jánského Vrchu se nově hlásí objevené torzo zděného nároží ze 14. století (S15, S16), dokumentované v délce 3,30 m, šířce 0,90 m, a destrukce dřevohlinité stavby v severní části předhradí (S5).

2. období rekonstrukce na přelomu 15. a 16. století. Velké změny biskupských přestavb se dotkly i předhradí, kde byl zasypán a maltovou krustou překryt šijový (?) příkop a do něj postaven samostatně stojící gotický sklep před palácem (Kašpárková – Peřinová – Vítek 1995, 199). Modernizace obranného systému hradu se v prostoru předhradí projevila výstavbou zděného ohrazení o šířce 1,40 m, zachyceného v severní (S1, S4) i jižní části (S8) zkoumané plochy. Východní průčelí nově zbudované branské budovy bylo v této době vysunuto minimálně o 2 m východním směrem a zřejmě scházelo i obranné schodiště na severu (S1). Výrazné stavební aktivity dokládají dorovnávkou terénu stavební sutí a odpadem, včetně nálezů střepiště z demolice kachlových kamen.

3. období novověku. V období novověku byl zaregistrován nárůst úrovně terénu navážkami prokládanými pochůznými úpravami štětů a valounových dlažeb. Výkopové linie překvapivě narušily na tři desítky zděných konstrukcí, z nichž nejzajímavější je plošně odkrytý několikafázový komplex zdív v jižní části předhradí (S8). S velkou pravděpodobností se jedná o součást staveb znázorněných na jihovýchodní straně areálu zámku na kresbách F. B. Wernera z poloviny 18. století (obr. 11).

Pavel Štělzar, Státní památkový ústav v Olomouci

Literatura:

- Kašpárková, S. – Peřinová, I. – Vítek, T. 1995: Stavební historie. In: Jánský Vrch, stavebně-historický průzkum hradu a zámku v Javorníku. svazek 4, Olomouc. 197-212.
- Kouřil, P. – Prix, D. – Wihoda, M. 2000: Hradý českého Slezska. Brno-Opava.
- Richterová, H. – Kaueroová, V. – Peřinová, I. 1995: Ikonografie. In: Jánský Vrch, stavebně-historický průzkum hradu a zámku v Javorníku. svazek 1, Olomouc. 35-44.

Resumé

Javorník. Schloss Jánský Vrch (Kat. Javorník, Bez. Jeseník). Hochmittelalter, Neuzeit. Burg. Schloss. Rettungsgrabung.

KOJETICE (okr. Třebíč)

Hrad Sádek. Středověk, novověk. Záchraný výzkum.

Při provádění plynofikace na prvním nádvoří hradu Sádek bylo objeveno několik zlomků vrcholně středověké keramiky spolu s cihelnou venkovní dlaždicí 295x 210 x 46 mm a cihlou 265 x 140 x 66 mm, použitou na vyzdění vnitřní strany hradního příkopu. Výkop byl veden asi do hlouky 1 m a zčásti probíhal v linii již dříve narušenou inženýrskými sítěmi. V profilech nebyly patrné středověké vrstvy, pouze novodobé navážky, v nichž bylo nalezeno osm zlomků středověké keramiky, zařaditelných do 15.-16. století.

Petr Obšusta, ZMM Třebíč

Resumé

Kojetice (Bez. Třebíč). Burg Sádek. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

KONICE (k. ú. Konice, okr. Prostějov)

„U Andělky“. Vrcholný středověk, novověk. Odpadní areál. Záchraný výzkum. Uložení: Muzeum Prostějovska.

V srpnu roku 2002 byl proveden záchraný archeologický výzkum na lokalitě Konice – most „U Andělky“, která se nachází na levém břehu potoka Jesenky 200 m JV od areálu kostela Narození P. Marie. Na listu 24-21-19 ZM 1 : 10 000 je nálezště určeno koordináty měřenými v mm od Z s. č. : J s. č. 195 : 180, 195 : 177, 198 : 177, 198 : 180.

Výzkumem bylo zjištěno, že koryto potoka sloužilo minimálně od poloviny 14. až do 20. století jako odpadní areál pro osídlení nacházející se v jeho těsné blízkosti. Z období vrcholného a pozdního středověku zde byly nalezeny vrstvy odpadu strusky a popela po železářské nebo kovářské výrobě doprovázené několika zlomky keramiky 2. poloviny 14. až přelomu 15. a 16. století.

V náplavových hlínách byla nalezena keramiky novověká. Do těchto horizontů byly též uloženy základy mladší kamenné stavby. Z přelomu 19. a 20. století pochází soubor typických zlomků keramiky a skla, dokládající existenci a provoz dosud fungujícího hostince.

Pavel Štělzar, Státní památkový ústav v Olomouci

Resumé

Konice (Kataster Konice, Bez. Prostějov). „U Andělky“. Hochmittelalter, Neuzeit. Abfallareal. Rettungsgrabung.

LELEKOVICE (okr. Brno-venkov)

Hrad. Středověk. Předhradí. Záchraný výzkum.

Na základě smlouvy mezi obcí Lelekovice a ÚAPP v Brně byla provedena první etapa výzkumu souvisejícího s plánovanými úpravami předhradí lelekovického hradu na hřbitov. Výzkum mohl navázat na sondáž provedenou roku 1989, při níž bylo zjištěno, že na místě předhradí z druhé poloviny 14. stol. byla někdy v 15. stol. postavena budova složitého půdorysu, předběžně interpretovaná jako fara. V souladu s požadavky objednavatele se výzkum soustředil na západní část plochy vytyčené pro rozšíření hřbitova. V roce 2002 byla prozkoumána plocha 360 m². Při výzkumu bylo zjištěno, že na rozvátřalém skalnatém povrchu se vytvořila humusovitá vrstvička, na níž byla zbudována pec na kruhovém půdorysu s kamenným základem a jílovitou kupolí. S pecí souvisí jílovitá vrstvička a patrně i některé kúlové jamky. Celá situace byla překryta mohutným souvrstvím sestávajícím z různých hlinitých vrstev obsahujících suš s četnými zlomky nádob, prežů, zlomků cihel, železnými předměty a zvířecími kostmi. Jedná se o souvrství související s úpravou, při níž byl navážkou vyrovnán terén svažující se k jihu. Do souvrství byl zahluoben žlábek, z něhož byla zachycena část směřující k severu a stáčeující se poté k východu. Pec obdélníkového půdorysu a s ní související fragmenty zdí a předpeční jamka byly postaveny na starších vrstvách. Zdá se tedy, že zbytky předhradí hradu z druhé poloviny 14. stol. byly značně poničeny při planýrce tohoto místa, související zřejmě s budováním kamenných objektů v druhé polovině 15. stol. K fázi druhé poloviny 14. stol. patří jistě pec na kruhovém půdorysu a patrně i některé kúlové jamky. Pec na obdélníkovém půdorysu a žlábek patří až mladší fázi.

Josef Unger, ÚAPP Brno

Resumé

Lelekovice (Bez. Brno-venkov). Burg. Mittelalter. Vorburg. Rettungsgrabung.

LITOVEL (k. ú. Chořelice, okr. Olomouc)

Intravilán obce, S okraj. Mladší doba hradištní. Sídliště. Záchraný výzkum.

V měsíci listopadu byly při výstavbě nové kanalizace zachyceny tři zahluobené sídlištní objekty mladší doby hradištní (sklonek 12. století), obsahující fragmenty keramiky, mazanice a menší přepálené kameny (polohu naleziště na ZM ČR 1:10 000, list 24-22-02 určují souřadnice 95 mm od Z s. č., 203 mm od J s. č.).

Karel Faltýnek, Státní památkový ústav v Olomouci

Resumé

Litovel (Kataster Chořelice. Bez. Olomouc), Behaüter Teil der Gemeinde, Nordrand. Jüngere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

LEŠANY (okr. Prostějov)

Intravilán, rodinný domek p. Popelky. Střední doba hradištní. Sídliště. Záchraný výzkum.

Polohopisně se místo výzkumu rozkládá na svahu exponovaném k východu, v nadmořské výšce 278 metrů. Leží na západním okraji dnešní zastavěné plochy, napravo od silnice směřující z Lešan do Zdětína. Podloží je v tomto prostoru tvořeno zvětřalou kulmskou drobou, překrytou vrstvou žluté jílovité hlíny.

Na ZM 1:10 000, list 24-24-06 jej najdeme v okolí bodu určeného souřadnicemi 159 mm od Z s. č. a 341 mm od J s. č.

V měsíci září 2002 proběhly na parcele p. Popelky v katastru obce Lešany (parc. číslo 161) zemní práce související s výstavbou rodinného domku. Na ploše určené k vlastní stavbě byla provedena mechanická skrývka nadloží. Probíhající archeologický dohled zjistil zbytky sídlištního objektu, který byl následně prozkoumán a zdokumentován. Na základě získaného archeologického materiálu (užitková a technická keramika, zvířecí kosti, uhlíky) jej můžeme datovat do závěru střední doby hradištní.

Nálezy byly spolu se zprávou o provedení výzkumu předány do sbírek Muzea Prostějovska v Prostějově, kde je najdeme pod inventárními čísly 173 803-173 817.

Pavel Fojtík, FF MU Brno

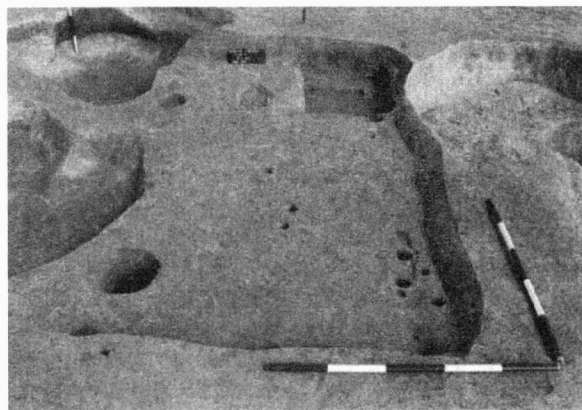
Resumé

Lešany (Bez. Prostějov). Bebaüter Teil der Gemeinde. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

MAŠOVICE (okr. Znojmo)

„Pšeničné“. Doba středohradištní. Sídliště. Záchraný výzkum.

Při výstavbě komunikací v Mašovicích – „Pšeničné“ se poprvé podařilo doložit slovanské osídlení lokality. Polozemnice s rozměry 3,3 x 3,3 m se nacházela ve východní části plochy (viz obr. 12). V podlaze objektu se podařilo zachytit kúlovou konstrukci střechy v podobě dvou masivních kúľ v směru S-J, drobné kúlové jamky po původním vybavení objektu a v severovýchodním rohu zbytky krbu s destrukcí kamen-

Obr. 12. Mašovice – „Pšeničné“. Celkový pohled na prozkoumanou polozemnici z 8. století.
Mašovice – „Pšeničné“. Gesamtansicht der erforschten Halbwohngrube aus dem 8. Jahrhundert.